

## Remissvar

Utrikesdepartementet

Vårt diarienummer:  
2024-04218

Ert diarienummer:  
UD2024/16574

Datum:  
2025-03-31

## UD NIS Remiss av betänkandet Ett modernt och anpassat regelverk för krigsmateriel (SOU 2024:77)

### Sammanfattning

Vinnova välkomnar utredningens ambition att modernisera regelverket för kunskap och produkter med militär användning. Sverige behöver en lagstiftning som tydligt svarar mot nya säkerhetspolitiska förutsättningar – men som samtidigt stärker landets förmåga till innovation, industriell förnyelse och internationellt forskningssamarbete.

Vinnova vill särskilt betona följande:

- Regelverket bör utformas så att det aktivt möjliggör utveckling och tillämpning av teknologier med både civil och militär användning (dual use). Det kräver tydliga definitioner, vägledning och samordning mellan berörda myndigheter.
- Tillstånds- och kontrollsystem måste vara rättssäkra, förutsägbara och anpassade efter den praktiska verkligheten i forsknings- och innovationssystemet – inte minst för mindre aktörer och startups.
- Exportkontroll bör kombineras med strategisk samverkan och kunskapsuppbyggnad. Här kan den nationella stödfunktionen för ansvarsfull internationalisering spela en viktig roll.
- Vinnova och Försvarsmakten har i uppdrag att gemensamt driva det civil-militära innovationsprogrammet. Det kräver snabbfotade och innovationsvänliga regelverk som stödjer konkret behovsdriven teknikutveckling.

Sammantaget menar Vinnova att ett väl utformat regelverk kan stärka Sveriges säkerhet – men också skapa nya möjligheter för teknisk spets, näringslivsutveckling och internationellt samarbete inom kritiska teknologier.

### Andra aspekter som bör beaktas

Utformningen av ett nytt regelverk för produkter med militär användning har även bäring på Sveriges konkurrenskraft inom avancerad teknologi och förutsättningar för internationellt samarbete. En överreglering eller otydliga tillståndskrav riskerar att försvåra svenska aktörers deltagande i transnationella FoU-program, inte bara inom EU utan även inom nordiska och transatlantiska samarbeten.

Detta gäller i synnerhet samarbetsformat som NORDEFECO (Nordic Defence Cooperation), där Sverige sedan länge har ett nära försvars- och tekniksamarbete med Finland, Norge och Danmark. Regelverket

Vinnova  
Sveriges innovationsmyndighet

Besöksadress:  
Mäster Samuelstgatan 56,  
101 58 Stockholm  
Telefon: 08 473 30 00  
www.vinnova.se

Fakturaadress:  
Vinnova, FE 34, 838 73 Frösön  
Levaransadress:  
Klara Norra Kyrkogata 14, 101 58 Stockholm  
Organisationsnummer: 202100-521

bör ta höjd för att främja – snarare än försvåra – förtroendebaserade samarbeten inom ramen för denna struktur, inklusive möjligheter till gemensam teknikutveckling och interoperabilitet.

Det är också viktigt att säkerställa att svenska innovationsaktörer kan verka på liknande villkor som sina motsvarigheter i länder med vilka vi har djupt säkerhetspolitiskt och industriellt samarbete, såsom USA, Storbritannien och våra nordiska grannar.

## **Vinnovas ställningstaganden**

### **Kapitel 4: Behovet av ett nytt regelverk (s. 57–68)**

Vinnova delar utredningens bedömning att det behövs ett moderniserat regelverk för kunskap och produkter med militär användning, anpassat till ett nytt säkerhetspolitiskt läge, teknikutvecklingen och Sveriges Nato-medlemskap. Regelverket måste samtidigt stötta svensk innovationskraft – både för civila och militära tillämpningar.

Utredningen pekar på vikten av att hantera ett växande internationellt teknikutbyte. Vinnova vill i detta sammanhang betona behovet av ett svenskt innovationssystem för dual use-teknologier som harmonierar med europeiska och amerikanska strukturer, där försvarssektorn aktivt bidrar till teknikutveckling och tillväxt. Exempelvis sker USA:s strategiska satsningar genom flera forsknings- och innovationsprogram, som drivs av DoD i nära samverkan med universitet, institut och industri: DARPA:s centrala roll att genom korta projektcykler, hög risktolerans och direkt koppling till slutanvändare möjliggöra högteknologisk utveckling med både civila och militära tillämpningar; SBIR/STTR-programmens finansiering av små teknikintensiva företag; samt UARCs (University Affiliated Research Centers) och FFRDCs (Federally Funded Research and Development Centers) som erbjuder långsiktiga partnerskap med ledande universitet. Den amerikanska modellen kännetecknas av tydlig strategisk riktning, nära samspel mellan stat, akademi och industri, och förmågan att snabbt omsätta forskning till operativ förmåga. Sverige bör ha motsvarande strukturer. Ökade försvarsanslag skulle kunna användas strategiskt för att bygga upp dessa.

Mot denna bakgrund vill Vinnova särskilt lyfta vår roll som medfinansiär av det civil-militära innovationsprogrammet, som genomförs i nära samverkan med Försvarsmakten. Programmets syfte är att öka Sveriges försvarsförmåga genom att koppla samman civila och militära innovationsresurser och påskynda utvecklingen av lösningar på konkreta förmågebehov. Det ställer krav på tydliga och snabbfotade processer – också i lagstiftningen.

### **Kapitel 5: Lagstiftningens syfte och tillämpningsområde (s. 69–89)**

Vinnova ser positivt på att utredningen vill bredda regelverkets tillämpningsområde till att omfatta produkter med militär användning, även om dessa inte utgör krigsmateriel i snäv mening. Detta speglar den tekniska utvecklingen inom exempelvis AI, kvantteknik, avancerade sensorer och kommunikationssystem.

Samtidigt vill vi understryka vikten av att denna breddning inte skapar osäkerhet för civila aktörer som utvecklar teknologier med potentiella dual use-tillämpningar. Här bör regelverket erbjuda tydliga vägledningar, så att företag och universitet tidigt kan förstå om deras Fol-verksamhet omfattas. Vägledning från ISP behöver därför integreras i samverkan med Vinnova och andra Fol-finansiärer och expertmiljöer, så att gränsdragningar kan hanteras effektivt och innovationsvänligt.

Utredningen beskriver inte närmare hur tillämpningen av det nya begreppet "produkter med militär användning" ska differentieras mellan exempelvis mjukvara, komponenter, system och

helhetslösningar. Vi ser en risk att otydligheter här kan skapa inlåsnings effekter för aktörer i det svenska innovationssystemet, vilket kan förhindra deltagande i europeiska och internationella program.

## **Kapitel 6: Tillståndspliktiga verksamheter (s. 90–120)**

Vinnova vill rikta särskild uppmärksamhet mot förslagen i avsnitt 6.4 och 6.5, där utredningen föreslår att viss forskning och vissa internationella FoU-samarbeten ska omfattas av tillståndsplikt för att förhindra oönskad spridning av teknik och kunskap. Vi instämmer i ambitionen att skydda teknik och kunskap av strategisk betydelse, men vill framhålla att regelverket behöver vara utformat så att det inte hämmar innovation eller internationellt kunskapsutbyte.

Det finns idag en tydlig politisk och industriell vilja inom EU att stärka Europas kapacitet inom kritiska teknologier genom samordnade FoU-program, såsom European Defence Fund och kommande dual use-initiativ. Ett för snävt eller otydligt utformat tillståndskrav riskerar att exkludera svenska aktörer från denna typ av satsningar. Eftersom förslaget även kan omfatta forskningssamarbete inom EU, är det viktigt att det svenska regelverket tydligt skiljer mellan olika nivåer av säkerhetskänslighet. Annars riskerar vi att svenska aktörer drar sig från att delta i EU-program – inte på grund av EU:s regler, utan på grund av svenska tillståndskrav. Vinnova föreslår därför att ett nytt regelverk kompletteras med föreskrifter som tydligt differentierar mellan forskningssamarbeten med hög, medel eller låg säkerhetskänslighet, så att akademiska och industriella partners kan planera för deltagande i internationella projekt på ett rättssäkert och effektivt sätt.

För att stödja en sådan utveckling kan ISP:s vägledande roll breddas till att inkludera samverkan med FoU-finansiärer och andra relevanta myndigheter, för att skapa branschspecifika tolkningar av regelverket. Sådan samverkan finns etablerad i andra sektorer och kan bidra till ökad förutsebarhet och lägre trösklar för compliance bland forskande aktörer.

## **Kapitel 7: Exportkontroll och tillsyn (s. 121–154)**

Det är bra att utredningen vill göra exportkontrollreglerna tydligare och ge ISP bättre verktyg för tillsyn. Samtidigt är det avgörande att reglerna är förutsägbara och proportionerliga – och inte i praktiken stoppar innovation. Särskilt startups och forskningsmiljöer behöver veta vad som gäller.

Vi stödjer att ISP:s roll förstärks, men det behöver kompletteras med utbildning och vägledning. Här kan den nationella stödfunktion för ansvarsfull internationalisering, som UHR, Vetenskapsrådet och Vinnova nyligen föreslagit, spela en viktig roll. Den typen av stöd kan göra det enklare för universitet och företag att förstå och följa regelverket.

## **Kapitel 8: Samlad bedömning och övergripande reflektioner (s. 155–170)**

Vinnova delar den samlade bedömningen att Sverige behöver ett moderniserat regelverk – men det måste utformas så att det stärker både säkerheten och innovationskraften. Det handlar inte bara om att skydda teknologier, utan också om att bygga kapacitet och framtida konkurrensfördelar.

Vinnova vill lyfta tre saker:

1. Forskning och innovation måste bli en tydlig del av den strategiska försörjningen. Regelverket bör möjliggöra långsiktiga forskningsprogram inom kritiska tekniker.
2. Exportkontroll och säkerhet måste utformas så att de stödjer, inte bromsar, innovation. Små företag och forskningsmiljöer behöver kunna navigera regelverket utan att fastna.
3. Myndighetssamverkan och praktiskt stöd är avgörande. ISP:s roll bör kompletteras med innovationsnära stödstrukturer – som stödfunktionen för ansvarsfull internationalisering – för att förenkla vardagen för dem som ska följa regelverket.

Sammantaget: Sverige har goda förutsättningar att bli en ledande aktör inom säkerhetsdriven innovation. Då krävs ett regelverk som är både robust och möjligt att arbeta med i praktiken.

I detta ärende har generaldirektör Darja Isaksson beslutat. Chefsanalytiker Karl Hallding har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också handläggare Johan Lindberg och direktör Göran Marklund deltagit.

Darja Isaksson